

УРОК 23

Тема уроку. Природні умови і ресурси регіону.

Мета:

навчальна: сформувати знання про природні умови і ресурси регіону;

розвивальна: розвивати вміння критично мислити, виділяти істотні ознаки, порівнювати, будувати логічні схеми, встановлювати взаємозв'язки, тлумачити факти та погляди, робити висновки, сприяти розвитку комунікативних властивостей мовлення;

виховна мета: виховувати зацікавленість до сучасного світу, бажання розуміти соціально-економічні процеси, які в ньому відбуваються.

Хід уроку

1. Природні умови Азії

За особливостями рельєфу *Азія – найвища частина світу*: гори, нагір'я та плоскогір'я займають $\frac{3}{4}$ її площі. Гірські системи тягнуться трьома великими поясами: *на півдні та сході – молоді сейсмічно активні гори Альпійсько-Гімалайського та Тихоокеанського поясів, у центрі – давні різні за висотою хребти Урало-Монгольського поясу*. Між ними лежать великі за площею рівнини: *на сході – Велика Китайська рівнина, в Індії – плоскогір'я Декан, у Саудівській Аравії – Аравійське плоскогір'я, в країнах Середньої Азії – Туранська низовина*.

Величезна протяжність суходолу зумовлює *різноманітні кліматичні умови* в регіоні. Азія (без урахування території Росії) простягається *від помірного кліматичного поясу на півночі до екваторіального – на півдні*. Із просуванням від узбережжя Тихого та Індійського океанів вглиб материка клімат змінюється *від мусонного (з вологим літом і сухою зимою) до дуже посушливого континентального*. На крайньому заході спостерігається *субтропічний середземноморський тип клімату* із спекотним сухим літом та теплою вологою зимою. Восени *поблизу східноазійських берегів* нерідко проходять тропічні циклони (*тайфуни*), що супроводжуються ураганними вітрами й зливами.

Природну перешкоду для освоєння окремих територій Монголії та Китаю створює *багаторічна мерзлота*, що займає майже чверть площі Азії.

2. Мінеральні ресурси

В Азії зосереджено понад *40 % світових запасів нафти та природного газу, 2/3 олов'яних та вольфрамових руд, значна частка хромітів, нікелевих руд, сурми*. Значна частка видобутої сировини експортується. Лише кілька азійських країн *цілковито залежать від імпорту мінеральної сировини, зокрема Японія, Республіка Корея*.

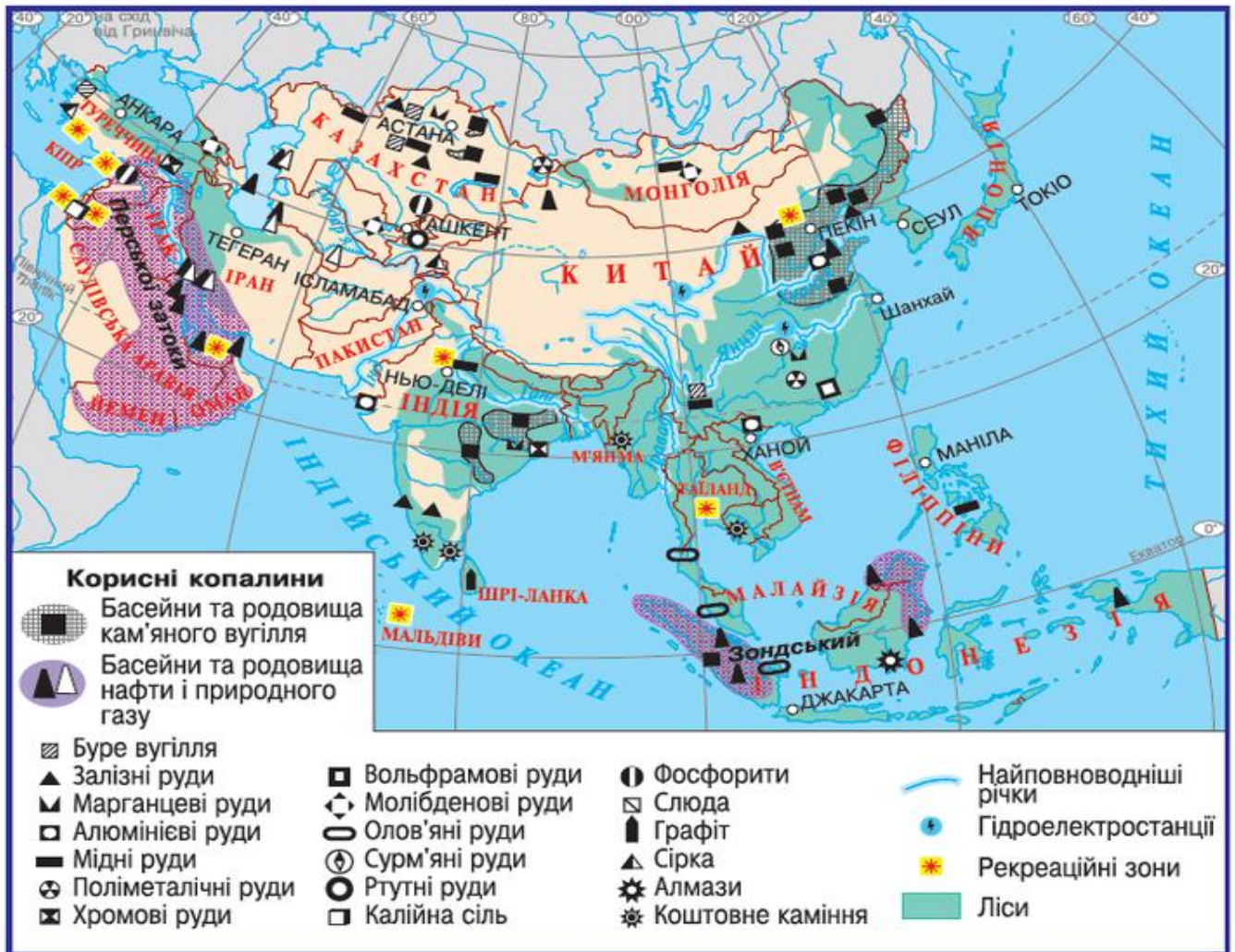
У регіоні знайдено *величезні поклади паливних ресурсів*, передусім нафти та природного газу. З-поміж *топ-30 країн світу за розвіданими запасами нафти* 15 країн розташовані в Азії, а за запасами природного газу – 17. Найбільшим нафтовим районом світу є *басейн Перської затоки*, в якому розміщено 15

унікальних родовищ: кожне з них має запаси понад 1 млрд тонн. Якість нафти дуже висока. Є багато фонтануючих родовищ. Собівартість нафти Перської затоки – найнижча в світі.

Великі поклади нафти та природного газу концентруються в *Зондському басейні на території Індонезії та Брунею*. Великими запасами **природного газу** вирізняється *Середньоазійський басейн*, де його видобуток ведуть *Туркменістан, Казахстан, Узбекистан*. Під дном *Каспійського моря* є значні родовища нафти, розробкою яких займається Азербайджан.

Деякі азійські країни багаті на **кам'яне вугілля**. Найбільшими його запасами відомі *Китай (Північно-Східний басейн), Індія (Східний, або «Індійський Рур»), Казахстан (Карагандинський та Екібастузький басейни)*. Великі родовища **бурого вугілля** відомі в *Китаї, Індонезії, Казахстані, Туреччині*.

Рудні ресурси Азії досить різноманітні. Поклади **залізних руд і родовища марганцевих руд** виявлено в *Китаї, Індії та Казахстані*. В Альпійсько-Гімалайському поясі знайдено поклади *хромових, поліметалічних, мідних, молібденових, сурм'яних, ртутних руд*. У Тихоокеанському поясі переважають родовища *олов'яних (Китай, Малайзія, Індонезія, Таїланд) та вольфрамових (Китай) руд*. До давнього Урало-Монгольського поясу приурочено запаси *поліметалічних і мідних руд (Казахстан)*, а також унікальні поклади *мідно-молібденових руд (Монголія)*. *Алюмінієві руди* залягають у давній корі вивітрювання на території *Індії, Індонезії, Китаю, В'єтнаму*. З нерудних ресурсів найбільш відомі поклади *калійних солей Мертвого моря (Ізраїль), фосфоритів (Ізраїль, Йорданія, Сирія, Казахстан), слюди (Індія), графіту (Шрі-Ланка), самородної сірки (Туркменістан, Туреччина), алмазів (Індонезія), коштовного каміння (Індія, М'янма, Камбоджа)*. У Червоному морі та Перській затоці видобувають перлини та корали.

3. Водні ресурси

Територія Азії пронизана *потужними річковими системами*. Найкраще ними забезпечено східні, південні та південно-східні райони. Великі *проблеми з водопостачанням* відчувають промислово розвинуті райони *Японії, Сінгапур, Сянган*. Через те *80 % прісної води Сінгапур купує в Малайзії, а Сянган – третину в Китаї*, а ще третину отримує внаслідок опріснення морської води.

Найважливішими джерелами водопостачання є *річки Китаю (Янцзи, Хуанхе), Індії (Ганг), Пакистану (Інд), Бангладеш (Іраваді), Іраку (Тигр), Туркменістану та Узбекистану (Амудар'я)*. Багаті на гідроенергоресурси річки Тибету (Китай), плоскогір'я Декан (Індія), гір Центральної Азії.

4. Земельні ресурси

Різноманітні природні умови Азії відбилися на *розмаїтті земельних ресурсів*. У регіоні сконцентровано майже *1/3 ріллі, 1/5 пасовищ та 2/3 зрошуваних площ світу*. Понад *90 % ріллі сконцентровано в мусонних областях*, де сформувалися родючі *червоноземи, жовтоземи та бурі лісові (Китай)*, а також *чорні тропічні ґрунти (Індія)*. Найкращі *чорноземні ґрунти розміщені у степовій зоні на півночі Казахстану, частково – в Китаї*. Родючими є також землі *середземноморських областей – коричневі (Туреччина)*.

5. Біологічні ресурси

Лісовими ресурсами країни Азії забезпечено не однаково. Територією регіону *проходять обидва лісові пояси: північний з переважанням хвойних порід (північно-східна частина Китаю) та південний, в якому домінують цінні листяні породи (Індонезія, Малайзія, Таїланд, М'янма).*

6. Рекреаційні ресурси

Своїми **природно-рекреаційними** ресурсами вирізняються *Туреччина, Кіпр, Ізраїль, ОАЕ, Таїланд, Мальдіви.* Великими **культурно-історичними** пам'ятками відомі *Ізраїль, Йорданія, Китай, Індія.*

7.

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

1. <https://sway.office.com/7dVQ20oultTtQ1cu?ref=Link&loc=play>

Опрацювати конспект вищерозміщеного матеріалу та параграф підручника Безуглий В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 15.